

54224

การจัดการที่ดินทำกิน ที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของครัวเรือน ชนเผ่าลาหู่ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

Effects of Lahu's Agricultural Land Management on Environments Chiang-Dao District, Chiang Mai Province

ดร.อำนาจ ปิ่นพิลา¹

Received: March 10, 2008; Accepted: September 24, 2008

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพการจัดการที่ดินทำกินของครัวเรือนชนเผ่าลาหู่ (2) ปัจจัยทางสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ มีความสัมพันธ์กับการจัดการที่ดินทำกิน และ (3) ผลกระทบของปัจจัยทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการจัดการที่ดินทำกิน ที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของครัวเรือนชนเผ่าลาหู่ในอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

การวิจัยโดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ การวิจัยเชิงคุณภาพดำเนินการโดยวิธีสัมภาษณ์เจาะลึก กับกลุ่มประชากรที่มีลักษณะพิเศษโดยเฉพาะ และการสนทนากลุ่มกับกลุ่มประชากรที่เป็นชนเผ่าลาหู่ทั้ง 14 หมู่บ้านในตำบลเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ การวิจัยเชิงปริมาณโดยการใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างกับกลุ่มประชากรชนเผ่าลาหู่จำนวนทั้งสิ้น 394 ราย

การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุแบบเชิงชั้น (hierarchical regression) และการวิเคราะห์ปัจจัย (factor analysis) ผลของการวิเคราะห์พบว่า (1) ในปัจจุบันชนเผ่าลาหู่ยังคงเป็นนักอนุรักษ์ธรรมชาติ มีการปลูกพืชหมุนเวียน ปลูกพืชเชิงพาณิชย์และคงมีการปลูกข้าวไร่ ข้าวโพด ถั่ว งา เพื่อเก็บไว้บริโภคภายในครอบครัวของครัวเรือน (2) ปัจจัยทางด้านสังคม โดยเฉพาะความเชื่อต่อพฤติกรรมผู้นำค่อนข้างสูงโดยมีค่าเฉลี่ย 86.8 ความขัดแย้งยังคงมีอยู่กับเจ้าหน้าที่ของภาครัฐ และมีแนวโน้มยอมรับการแทรกแซงจากหน่วยงานของรัฐเพิ่มขึ้น ปัจจัยทางด้านวัฒนธรรมความเชื่อของครัวเรือน และความเคร่งครัดจารีตประเพณี ชนเผ่าลาหู่ยังมีความผูกพันกับสิ่งเหนือธรรมชาติจนกลายเป็นประเพณีปฏิบัติอย่างเคร่งครัด โดยมีค่าเฉลี่ย 51.7 ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ มีการนำ

¹ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย

57 หมู่ 1 ตำบลสนับทึบ อำเภอบางน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170 โทรศัพท์ 08-1845-1797

เทคโนโลยีใหม่ๆ เข้ามาช่วยในการเพิ่มผลผลิตโดยมีค่าเฉลี่ย 5.8 มีรายได้เพิ่มขึ้น มีการกู้ยืมเงินทุนจากหน่วยงานของรัฐ (3) ผลกระทบของปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลและมีอิทธิพลต่อสิ่งแวดล้อมครัวเรือนของชนเผ่าลาหู่ ชนเผ่าลาหู่เมื่อเริ่มมีการปลูกพืชหมุนเวียนและปลูกพืชเชิงพาณิชย์มากขึ้น แต่ยังขาดความรู้ ความเข้าใจทางด้านเกษตรแผนใหม่ โดยเฉพาะการใช้สารเคมีต่างๆ บนพื้นที่สูง จึงส่งผลและมีอิทธิพลต่อความมั่นคงในชีวิตของครัวเรือน ความปลอดภัยสุขภาพชีวิตในครัวเรือน ความสงบสุขในครัวเรือนและความสมานฉันท์ในครัวเรือนของชนเผ่าลาหู่ ตลอดจนชนเผ่าอื่นๆ บนพื้นที่สูงมีความสัมพันธ์อย่างยิ่งกับคนพื้นราบด้วย

คำสำคัญ: การจัดการที่ดินทำกิน, พืชหมุนเวียน, พืชเชิงพาณิชย์, ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

Abstract

The aim of this research is to study (1) the conditions of Lahu's land pertaining to management of their agricultural land; (2) factors of Lahu's social state, culture and economy that related to agricultural land management; and (3) the effects of social, cultural, and economic factors on Lahu's agricultural land management on environments, Chiang-Dao District, Chiang Mai province

This research is both qualitative and quantitative analysis. The qualitative research was conducted through an in-depth interviews with that sector of the population with specific characteristics, and conversations with the population who are Lahu's in Maung-na sub district. The quantitative research was conducted through structured interviews with the population of 394 Lahu's in Maung-na sub district, Chiang-Dao district, Chiang Mai province.

The data were analyzed by using hierarchical regression and factor analysis. The findings were as follows.

(1) At present, the Lahu's are still natural conservationists. They cultivated plants as crop rotation such as cabbage, egg plant cluster, tomato, broccoli, and carrot as well as commercial crops. The cultivation is still carried out in the growing of rice, peanuts, and sesame seeds for annual household consumption.

(2) In regard to social factors, there is a high level of belief in the leader's behavior; and that factor averaged 86.8. They still have conflicts with government officers. The Lahu's tend to exhibit a greater acceptance of interference from government officers. The Lahu's have then turned to cultivate crop rotation.

In regard to cultural factors, beliefs and the strictness with which the Lahu's follow their traditions, it was found that Lahu's beliefs are strongly tied to the supernatural and the belief in ghosts. Ghosts encourage people to follow the path of morality and to do only good deeds. This is something in which they firmly believe and has remained an integral part of their customs down to the present. This factor averaged 51.7.

In terms of economic factors, the Lahu's have more education and have introduced new technology with regard to their production. This enables them to generate more income; and this factor averaged 5.8. They have borrowed capital from government agencies.

(3) With regard to the effects of all the above-mentioned factors, as well as the pattern of agricultural land management on their family environment, it was found that the Lahu's still lack the knowledge and understanding of new agricultural techniques when they begin to cultivate rotating crops, and commercial crops especially with regard to the use of chemical substances in the highlands. This lack of knowledge and understanding affects the stability of the Lahu's, their security, health, happiness and the peacefulness of their households, as well as other tribes in the highlands and lowlands as well

Keywords: Agricultural Land Management, Crop Rotation, Commercial crops, The effect of environment

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สังคมไทย เป็นสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ภาคเหนือเป็นภูมิภาคหนึ่งที่มีอนุวัฒนธรรมทางเชื้อชาติโดยเฉพาะชาวเขา ซึ่งประกอบด้วยชนเผ่ากะเหรี่ยง ม้ง เย้า ลีซอ มูเซอ อีก้อ ลัวะ ขมุ และถิ่น เป็นต้น ชนเผ่าลาหู่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ 1 ใน 9 กลุ่ม หรือที่ทางราชการเรียกว่าชาวเขา เดิมชนเผ่าลาหู่อาศัยอยู่ในไล่เขตแดนประเทศทิเบต ต่อมาเกิดความขัดแย้งทางด้านการเมืองเกิดการสู้รบกันขึ้นอย่างรุนแรงทำให้ชนเผ่าลาหู่จำนวนมากต้องอพยพเข้าสู่ประเทศไทยตามเขตชายแดนในเขตอำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ (สมภพ ลาขโรจน์, 2537) ประเทศไทยมีประชากรชนเผ่าลาหู่คิดเป็นร้อยละ 11.06 ของจำนวนประชากรชาวเขาในประเทศไทย ซึ่งกระจายอยู่ใน 15 จังหวัดของประเทศไทย อำเภอเชียงดาว เป็นอำเภอหนึ่งอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีลักษณะพื้นที่เป็นที่สูงมีภูเขาสลับซับซ้อน มีชนเผ่าลาหู่อาศัยทำกินอยู่มากกว่าทุกอำเภอและจังหวัดในประเทศไทย(สำนักงานสถิติจังหวัดเชียงใหม่, 2545)

ในอดีตอำเภอเชียงดาวเป็นพื้นที่ที่มีการคมนาคมไป-มาลำบากและทุรกันดาร ทั้งเป็นแหล่งกำเนิดของต้นแม่น้ำปิง มีการปลูกฝิ่นและปัญหายาเสพติด ในปัจจุบันได้มีข้อพิพาทเรื่องการจัดการที่ดินทำกินที่ถือครองอยู่ มีการโยกย้ายคนจากพื้นราบขึ้นสู่ที่สูงจึงเป็นการสร้างปัญหาต่างๆ ทำให้เกิดการขาดแคลนที่ดินทำกิน (นิภา ลาขโรจน์, 2540)

การจัดการที่ดินทำกินของชนเผ่าลาหู่บนพื้นที่สูง โดยที่ทางราชการได้ประกาศเป็นเขตอุทยานเขตป่าสงวนแห่งชาติ ในด้านสิ่งแวดล้อมมักจะถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้ก่อให้เกิดมลภาวะสิ่งแวดล้อม เป็นต้นว่า การตัดไม้ทำลายป่า การบุกรุกพื้นที่ทำกินในเขตป่าและการใช้สารเคมี ซึ่งเป็นปัญหาระหว่างชนเผ่าลาหู่กับคนพื้นราบ (ธัญกานต์ ทศนศักดิ์, 2546)

ปัจจุบันสภาพของพื้นที่ที่เป็นเทือกเขาและมีความลาดชันสูง เมื่อมีการบุกรุกพื้นที่ทำกินจึงก่อให้เกิดสภาพปัญหาต่างๆ ดังต่อไปนี้ 1) ทรัพยากรป่าไม้และต้นน้ำถูกทำลาย 2) การใช้ที่ดินไม่ถูกต้อง 3)

ชนเผ่าลาหู่นิยมเตรียมพื้นที่เพาะปลูกโดยใช้ไฟเผาเศษซากพืช 4) ความขัดแย้งระหว่างหน่วยงานของรัฐซึ่งปฏิบัติงานบนพื้นที่สูง 5) การจัดการที่ดินทำกินทั้งชาวพื้นราบและชนเผ่าลาหู่ที่อาศัยอยู่บริเวณพื้นที่สูงไม่ค่อยมีความรู้สึกเป็นเจ้าของที่ดิน และ 6) หน่วยงานของภาครัฐได้เข้าไปส่งเสริมให้ชนเผ่าลาหู่ปลูกพืชเชิงพาณิชย์มีการใช้สารเคมี จึงทำให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของครัวเรือนของชนเผ่าลาหู่และคนพื้นราบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

วัตถุประสงค์ในการศึกษาวิจัย

การศึกษาและวิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ 3 ประเด็น คือ (1) สภาพการจัดการที่ดินทำกินของครัวเรือนชนเผ่าลาหู่ (2) ปัจจัยทางสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ ที่มีความสัมพันธ์กับการจัดการที่ดินทำกินและ (3) ผลกระทบของปัจจัยทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการจัดการที่ดินทำกิน ที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของครัวเรือนชนเผ่าลาหู่ ในอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาการจัดการที่ดินทำกิน ที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของครัวเรือนชนเผ่าลาหู่ ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยทางสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจของชนเผ่าลาหู่ในอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ โดยทั่วไปชนเผ่าบนพื้นที่สูงมีอาชีพหลักในการจัดการที่ดินทำกินคือเกษตรกรรม โดยเฉพาะการทำไร่ โดยแบ่งการทำไร่ในพื้นที่ดินทำกินออกเป็นสองระบบ คือ 1) กลุ่มที่ทำไร่หมุนเวียน (rotational cultivation) ซึ่งมีข้าวไร่เป็นพืชหลัก และ 2) กลุ่มที่ทำไร่แบบย้ายที่ (pioneer shifting cultivation) ซึ่งมีการปลูกฝิ่น ข้าว ข้าวโพด เป็นพืชหลักและพืชเศรษฐกิจอื่นๆ เป็นต้น วอล์คเกอร์, คีน, กุนสตาดีเตอร์ และ แกรนด์สตาฟ (Walker, 1975 ; Keen, 1978 ; Kunstadter, 1978 และ Grandstaff and Terry, 1980)

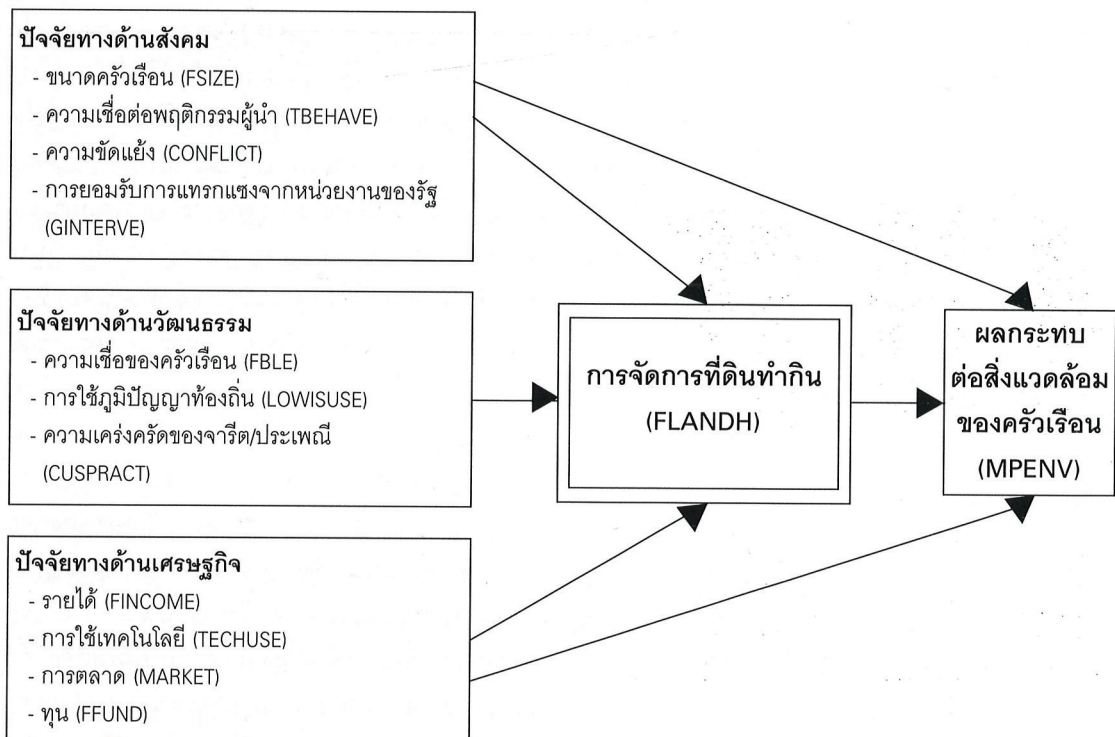
ผู้ศึกษาวิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับทฤษฎีและแนวคิดทางด้านสังคมวิทยาที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ทฤษฎีและแนวคิดโครงสร้าง-หน้าที่ (structural-functional

theory) ของมาลินอฟสกีและแรดคลีฟ-บราวน์ (Malinowski, 1936 and Radcliffe-Brown, 1952) ทฤษฎีและแนวคิดเครือข่ายทางสังคม (social network theory) ของการลัสกีวีส และกูราตีและการกิโรส (Galaskiewicz, 1985, Gulati and Gargiulo, 1999) ทฤษฎีและแนวคิดการประสานงาน (cooperation theory) ของโทรมีรา (Tuomela, 1995) ทฤษฎีความขัดแย้งของดองส์ลาส และดาร์เรนห์ดอร์ฟ (Douglas, 1992 and Dahrendorf, 1959) เป็นส่วนหนึ่งของทฤษฎีการประสานงาน ทฤษฎีและแนวคิดการมีส่วนร่วม (participation theory) ของแม็คฟาร์แลนด์ (McFarland,

1970) และทฤษฎีและแนวคิดระบบนิเวศวิทยา (ecology theory) ของมิลล์เลอร์ (Miller, 1997) ซึ่งเป็นแนวคิดทางด้านสังคมที่ได้มีการพัฒนาการเปลี่ยนแปลงองค์การและการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งเป็นวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการที่ดินทำกินในการถือครองที่ดินที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของครัวเรือนชนเผ่าลาหู่

กรอบแนวคิด

การศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาสร้างกรอบแนวคิดจากการทบทวนวรรณกรรมของความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ ดังนี้

รูปที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ ที่มีอิทธิพลและผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของครัวเรือน

วิธีดำเนินการวิจัย

ขอบเขตของการศึกษาวิจัย ครอบคลุมพื้นที่ ตำบลเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ รวมทั้งสิ้น 14 หมู่บ้าน มีจำนวนประชากรชนเผ่าลาหู่ทั้งสิ้น 31,085 คน

กลุ่มประชากรและการสุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนชาวเขาเผ่าลาหู่ที่อาศัยและถือครองที่ดินทำกินบนพื้นที่สูง จำนวน 31,085 คน 14 หมู่บ้าน การสุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ ยามาเน (Yamane, 1967) โดยกำหนดความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และค่าผิดพลาดเท่ากับ 0.05 จะได้จำนวนประชากรตัวอย่างทั้งสิ้น 394 คน จำนวนประชากรที่ถูกสุ่มตัวอย่างตามสัดส่วน และต้องเป็นผู้ที่บรรลุนิติภาวะแล้วเท่านั้น ครัวเรือนละ 1 คน ไม่ว่าจะเป็นเพศหญิงหรือชายก็ตาม โดยการใช้วิธีการสุ่มกระจายแบบง่าย (Simple random sampling) ด้วยการจับสลากบ้านเลขที่ให้ครบตามจำนวนตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

1. การค้นคว้าจากเอกสาร บทความ วารสาร ทางวิชาการ รายงานการวิจัย และสิ่งพิมพ์ต่างๆ
2. การวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย 1) แบบสัมภาษณ์เจาะลึก กับกลุ่มประชากรที่มีลักษณะพิเศษ โดยเฉพาะ (Key informants) จำนวน 30 ราย 2) แบบสนทนากลุ่ม กับชนเผ่าลาหู่ ครัวละ 10-15 คน
3. การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยมีการทดสอบความถูกต้อง (Validity) และความเชื่อถือได้ (Reliability) ของมาตรวัดด้วยวิธี cornbach (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2540) ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อถือได้เท่ากับ .7563 จากนั้นได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล

การเก็บข้อมูล

ผู้ศึกษาวิจัยได้กำหนดขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้ 1) การวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์เจาะลึก จำนวน 30 ชุด และแบบสนทนากลุ่ม รวมทั้ง 14 หมู่บ้านของตำบลเมืองนะ หมู่บ้านๆ ละ 12 ครัวเรือนละ 10-15 คน 2) การวิจัยเชิงปริมาณ ประกอบ

ด้วยแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง จำนวน 394 ราย โดยเก็บรวบรวมจากชนเผ่าลาหู่ในพื้นที่ให้ได้ครบตามกำหนด แล้วนำมาตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลทุกส่วน พร้อมทั้งแยกประเภทและจัดกลุ่มตามตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และร้อยละ โดยนำข้อมูลที่ได้มาสรุปในรูปแบบของตาราง
2. การศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุแบบเชิงชั้น (hierarchical regression analysis) สำหรับตัวแปรผลกระทบต่องสิ่งแวดล้อมของครัวเรือนชนเผ่าลาหู่ใช้วิธีการวิเคราะห์ปัจจัย (factor analysis) ด้วยเหตุผลที่ตัวแปรตามมีข้อความน้อยจำนวน 31 ข้อคำถาม ดังนั้นการหาค่าความสัมพันธ์ (correlation) ระหว่างตัวแปรเชิงปริมาณที่มีความสัมพันธ์กันให้อยู่ในหมวดหมู่เดียวกัน เหลือเพียง 4 ปัจจัย ดังนี้ (1) ความมั่นคงของชีวิตในครัวเรือน (2) ความปลอดภัยสุขภาพของชีวิตในครัวเรือน (3) ความสงบสุขในครัวเรือน และ (4) ความสมานฉันท์ในครัวเรือน

ประโยชน์ที่คาดหวังจากการศึกษาวิจัย

การศึกษานี้ครั้งนี้ คาดหวังเป็นอย่างยิ่งที่จะนำเสนอข้อค้นพบและข้อเสนอแนะที่สำคัญ ดังนี้ (1) ได้ข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการจัดการที่ดินทำกินบนพื้นที่สูง ซึ่งส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของครัวเรือนชนเผ่าลาหู่ (2) หน่วยงานพัฒนาทางสังคมหรือหน่วยงานที่มีความสัมพันธ์กับชนเผ่าลาหู่และชนเผ่าต่างๆ บนพื้นที่สูงอาจนำผลงานการศึกษานี้ไปใช้และข้อเสนอแนะไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาชุมชนบนพื้นที่สูงอย่างกลมกลืนกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ (3) การปรับปรุงทางสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจของชนเผ่าต่างๆ โดยเฉพาะด้านการจัดการที่ดินทำกินการใช้ประโยชน์ที่ดิน ความเป็นอยู่อย่างถาวรของชนเผ่าลาหู่ ให้เป็นรูปแบบ

ลักษณะเดียวกันกับประชากรกลุ่มต่างๆ บนพื้นที่สูง (4) สถาบันการศึกษาต่างๆ หรือผู้สนใจทั่วไปอาจใช้เป็นแนวทางศึกษา และวิจัยที่เกี่ยวกับชาวเขาเผ่าลาหู่ในโอกาสต่อไป

ผลของการศึกษาวิจัย

ผลการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพพบว่า ในปัจจุบันชนเผ่าลาหู่ไม่สามารถที่จะขยายพื้นที่ทำกินบนพื้นที่สูงเพิ่มขึ้น เพราะหน่วยงานของรัฐได้มีมาตรการลงโทษในการแผ้วถางบุกรุกเผาทำลายพื้นที่ป่าเพื่อทำไร่เลื่อนลอย ชนเผ่าลาหู่หันมาปลูกพืชหมุนเวียนและพืชเชิงพาณิชย์ในพื้นที่เดิม โดยมีเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าไปส่งเสริมให้คำแนะนำ ความขัดแย้งกับเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ยังคงมีอยู่ค่อนข้างสูง ชนเผ่าลาหู่ร้อยละ 80 ยังคงมีการนับถือผีอยู่ มีความเชื่อในสิ่งที่ไม่ออกเหนือธรรมชาติมาตั้งแต่บรรพบุรุษ รวมทั้งแนวคิดประติศฐ์เครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ จนกลายเป็นประเพณีปฏิบัติจนทุกวันนี้ ชนเผ่าลาหู่มีรายได้จากการขายของป่าพืชไร่ ปัจจุบันได้มีการนำเทคโนโลยีการผลิตทางการเกษตรขั้นมาใช้นบนพื้นที่สูง มีการใช้สารเคมีเพื่อช่วยเร่งในการผลิต โดยใช้เงินกู้ยืมจากกองทุนหมู่บ้าน และเมื่อนำสินค้าสู่ตลาด มักจะโดนเอาเปรียบด้านราคากับพ่อค้าคนกลางซึ่งเป็นคนพื้นราบ ชนเผ่าลาหู่มีการเพิ่มผลผลิตโดยใช้สารเคมี แต่ยังคงขาดความรู้ความเข้าใจร้อยละ 70 ซึ่งส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของครัวเรือนชนเผ่าลาหู่เองและคนพื้นราบด้วย

ผลการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณพบว่า 1) การยอมรับ การแทรกแซงจากหน่วยงานของรัฐ ความเชื่อครัวเรือน การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ความเคร่งครัดของจารีตประเพณี การตลาด การจัดการที่ดินทำกิน มีอิทธิพลในการส่งเสริมและมีความสัมพันธ์กับความมั่นคงของชีวิตในครัวเรือน 2) ความเชื่อต่อพฤติกรรมผู้นำ การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทุน มีอิทธิพลในการส่งเสริมความปลอดภัย สุขภาพชีวิตใน ครัวเรือน 3) ความเชื่อต่อพฤติกรรมผู้นำ ความเชื่อของครัวเรือน การใช้เทคโนโลยีและการตลาด มีอิทธิพลในทางส่งเสริมและมีความสัมพันธ์กับความสงบสุขในครัวเรือน

ของชนเผ่าลาหู่ และ 4) ขนาดครัวเรือน การตลาด มีอิทธิพลและมีความสัมพันธ์กับความมั่นคงในครัวเรือน

อภิปรายผล

จากผลของการวิเคราะห์หัตถดอยพหุแบบเชิงชั้นพบว่าความเชื่อในพฤติกรรมผู้นำ ชนเผ่าลาหู่มีการยึดมั่นให้ความเคารพเชื่อฟังในตัวผู้นำของพวกเขาสูงมาก มีค่าเฉลี่ยสูงถึง 86.8 โดยเฉพาะการจัดการที่ดินทำกิน จะเห็นได้ว่าผู้นำชนเผ่าลาหู่มีขั้นตอนและระบบอย่างชัดเจนตั้งแต่เริ่มมีการจับจองที่ดินที่ถือครองจนกระทั่งถึงการจัดการที่ดินทำกิน ซึ่งเป็นรูปแบบการจัดการตามวิถีชีวิตของพวกเขาซึ่งสอดคล้องและเป็นไปตามทฤษฎีโครงสร้าง-หน้าที่นิยมของแรดคลิฟ-บราวน์ (Radcliffe-Brown, 1952) ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นก็จะมีกับเจ้าหน้าที่ป่าไม้ พบว่า ค่าสูงสุดของความขัดแย้งเท่ากับ 4 ค่าต่ำสุดเท่ากับ 0 แสดงให้เห็นว่าความขัดแย้งในรอบปีมีค่าสูงมาก เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่เข้าใจในวิถีชีวิตของชนเผ่าลาหู่อย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องและเป็นไปตามทฤษฎีความขัดแย้งของ ดาร์เรนทอร์ดอฟ (Dahrendorf, 1959)

ความเชื่อของครัวเรือนและความเคร่งครัดจารีตประเพณีเป็นการที่จะแยกออกจากกันไม่ได้ชนเผ่าลาหู่ส่วนใหญ่ยังมีความเชื่อเกี่ยวกับผีสาวยเวทดาอยู่มาก มีค่าเฉลี่ย 51.7 และอิทธิพลทุนนิยมจากพื้นราบขึ้นสู่บนดอย ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีปรากฏการณ์นิยมของดองคัลลาส (Douglas, 1992) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของทฤษฎี-แนวคิดการประสานงานโดยสังคมที่เจริญกว่าแพร่กระจายวัฒนธรรมไปสู่สังคมที่ด้อยกว่า ดังที่วัฒนธรรมของคนพื้นราบแพร่กระจายสู่สังคมของชนเผ่าลาหู่บนพื้นที่สูง

รายได้ การใช้เทคโนโลยีและการตลาดมีความสัมพันธ์กัน การใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ ที่นำมาใช้กับการปลูกพืชเชิงพาณิชย์ ทำให้มีการเพิ่มผลผลิตจะทำให้ชนเผ่าลาหู่ มีรายได้เพิ่มขึ้น มีค่าเฉลี่ย 5.8 ส่งผลให้การตลาดไม่ถูกเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลาง ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ ริชและคริสเคย์ Reij

and Critchley (1997) ผลจากการวิเคราะห์ปัจจัย (factor analysis) ผลของการวิเคราะห์ปัจจัยที่ 1 พบว่า ปัจจัยทางสังคม การยอมรับการแทรกแซงจากหน่วยงานของรัฐ ปัจจัยทางวัฒนธรรม ความเชื่อของครัวเรือน การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ความเคร่งครัดจารีตประเพณี ปัจจัยทางเศรษฐกิจ การตลาด การจัดการที่ดิน ทำกิน มีผลต่อความมั่นคงของชีวิตในครัวเรือนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ 2 พบว่า ความเชื่อต่อพฤติกรรมผู้นำ ทน มีผลต่อความปลอดภัยในสุขภาพชีวิตของครัวเรือนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ 3 พบว่า ความเชื่อต่อพฤติกรรมผู้นำ ความเชื่อครัวเรือน การใช้เทคโนโลยีและการตลาด มีผลต่อความสงบสุขในครัวเรือนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ 4 พบว่า ขนาดครัวเรือน การตลาดมีผลต่อความสมานฉันท์ในครัวเรือนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณารายละเอียดของแต่ละปัจจัยทั้ง 4 ปัจจัยแล้วเป็นไปตามทฤษฎี และแนวคิดระบบนิเวศวิทยาของ มิลเลอร์ (Miller, 1997) และทฤษฎี และแนวคิดเครือข่ายทางสังคม (social network theory) ของการลาสกีวีส และกูราติและการ์กิโอโล (Galaskie wiez, 1985; Gulati and Gargiulo, 1999)

เนื่องจากชนเผ่าลาหู่ได้รับการศึกษามากขึ้น มีการนำเอาเทคโนโลยีการผลิตทางการเกษตรเข้ามาใช้ในพื้นที่ และการเปลี่ยนแปลงพื้นที่สูงเข้าไปสู่ความทันสมัย มีการสร้างฝายกั้นน้ำ การก่อสร้างถนนเพื่อการคมนาคมขนส่งผลผลิตมายังตลาดพื้นราบ ซึ่งสอดคล้องกับแนวการศึกษาของ ยาร์กอบ Yagoub (1997) ที่ว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ทางตอนกลางของ คาร์เฟอร์ ประเทศซูดาน มีการทำการเกษตรแบบย้ายที่ไปเรื่อยๆ มีโครงการก่อสร้างการกระจายน้ำแบบสมัยใหม่ มีระบบคลองส่งน้ำขนาดเล็กลงสู่พื้นที่ทำการเกษตรซึ่งมีความคล้ายคลึงกับชนเผ่าลาหู่ที่ในอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ในปัจจุบันนี้

ข้อเสนอแนะ

จากผลของการศึกษารวบรวมข้อเสนอแนะได้ดังต่อไปนี้ 1) ภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับชนเผ่าลาหู่ควรกำหนดและส่งเสริมการให้ความรู้ในการประกอบอาชีพทางการเกษตรบนพื้นที่สูงอย่างต่อเนื่อง 2) นโยบายของภาครัฐกับการปฏิบัติควรมีความชัดเจนเป็นรูปแบบ และเป็นเอกภาพ ในปัจจุบันหน่วยงานของภาครัฐต่างถือกฎ ระเบียบ และข้อบังคับ กฎหมาย พยายามที่จะกดดันให้ชนเผ่าลาหู่ปฏิบัติตาม วัตถุประสงค์ของแต่ละหน่วยงานนั้นๆ 3) หน่วยงานของรัฐควรมีบทบาทเพียงแต่เป็นผู้เฝ้าระวัง หากพบว่าชุมชนชนเผ่าลาหู่ได้มีการบุกรุกแผ้วถางเกินขอบเขตเพื่อวัตถุประสงค์ใดก็ตาม จึงค่อยเข้าไปช่วยแก้ไข ดักเตือน 4) ควรเปิดโอกาสให้ชนเผ่าลาหู่ได้มีโอกาสอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างเท่าเทียมกัน 5) การปลูกพืชเชิงพาณิชย์ต่างๆ บนพื้นที่สูง หน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงควรให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมีที่ใช้ในการปลูกพืชดังกล่าวให้ทั่วถึงทุกครัวเรือน และเน้นการพัฒนาการเกษตรบนพื้นที่สูงอย่างเป็นรูปธรรม 6) สร้างความเข้าใจระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐกับชนเผ่าลาหู่ โดยให้ชนเผ่าลาหู่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของตนเองซึ่งเป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 โดยเฉพาะในเรื่องการจัดการที่ดินทำกิน การปลูกพืชหมุนเวียนและการปลูกพืชเชิงพาณิชย์ให้มีพืชสลับตลอดปี ซึ่งอาจจะทำให้สิ่งแวดล้อมของครัวเรือนชนเผ่าลาหู่มีความมั่นคงในชีวิตอยู่อย่างมีความสุข 7) รัฐควรนำระบบเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นแนวทางของการดำรงชีวิตและการปฏิบัติตนเพื่อให้ชนเผ่าลาหู่บนพื้นที่สูงสามารถใช้ชีวิตและดำรงอยู่ได้อย่างสมดุล เป็นการพึ่งพาตนเองโดยอาศัยปัจจัยจากภายนอกให้น้อยที่สุด และ 8) รัฐควรสร้างพื้นฐานทางด้านจิตใจของชนเผ่าลาหู่และชนเผ่าต่างๆ บนพื้นที่สูง โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการที่ดิน ทำให้มีจิตสำนึกในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต ดำเนินวิถีชีวิตด้วยความอดทน มีสติปัญญา เพื่อให้พร้อมต่อการรองรับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงทาง

สังคมวัฒนธรรม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม จากโลก
ภายนอกโดยไม่หวั่นไหว

บรรณานุกรม

- ธัญกานต์ ทศนัคคี. (2546). โครงการพื้นที่ทาง
สังคมและสื่อทางเลือก. เชียงใหม่: ศูนย์ศึกษา
และพัฒนาชนเผ่ากะเหรี่ยงชาวเขาสถาบันวิจัย
สังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- นิภา ลาขโรจน์ (2540). กะเหรี่ยงในประเทศไทย :
รายงานการวิจัย. เชียงใหม่: สถาบันวิจัยชาวเขา
กรมประชาสงเคราะห์.
- วราลักษณ์ อธิธิโอฬาร. (2541). ไร่หมุนเวียน มรดก
แห่งพืชพรรณ. เชียงใหม่: โครงการพัฒนา
ลุ่มน้ำ ภาคเหนือ กรมชลประทาน)
- สมภพ ลาขโรจน์. (2537). ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับ
ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง. เชียงใหม่: สถาบันวิจัย
ชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์.
- สำนักงานสถิติจังหวัดเชียงใหม่. (2545). รายงาน
สถิติจำนวนประชากรของจังหวัดเชียงใหม่.
เชียงใหม่: ผู้แต่ง
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2540). เทคนิคการ
วิเคราะห์ตัวแปรหลายตัวสำหรับการวิจัย
ทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เลื่องเชียง
- Dahrendorf, R. (1959). Toward a Theory of Social
Conflict. The Journal of Conflict Resolution
II, 5(4), 230-232.
- Douglas, R. (1992). Structure and dynamics of the
global economy : Network analysis of
international trade 1965-1980. Social
Forces, 70, 857-893.
- Galaskiewicz, Joseph. (1985). Social Organization
of an Urban Grants Economy. New York:
Academic Press.
- Grandstaff, T., and Terry, B. (1980). Shifting
Cultivation in Northern Thailand:
Possibilities for Development Resource
Systems Theory and Methodology. London:
The United Nation University.
- Gulati, and Gargiulo, (1999). Where do
interorganizational networks come from?.
American Journal of Sociology, 104, 1439-1493.
- Hinton, P. (1975). Karen Subsistence: The Limits
of Swidden Economy in Thailand.
Unpublished doctoral dissertation,
University of Sydney.
- Keen, F. G.B. (1978). The fermented Tea (Miang)
Economy of Northern Thailand. In P.
Kunstadter, E. C. Chapman, and S. Sanga
(Ed.), Farmers in the Forest: Economic
Development and Marginal Agriculture in
Northern Thailand (pp.182-197) Honolulu:
University of Hawaii Press.
- Kunstadter, P. (1978). Alternatives for development
of upland areas. In P.Kunstadter, E. C.
Chapman, and S. Sanga (Eds.), Farmers in
the Forest: Economic Development and
Marginal Agriculture in Northern Thailand
(pp.150-155). Honolulu: University of
Hawaii Press, East-West Center.
- Malinowski, Bronislaw. (1936). Anthropology,
Encyclopedia Britannica, Supp. Vol. 1.
London and New York, 1936.
- McFarland, D. E. (1970). Management
principles and practices. New York:
McMillan.
- Miller, G. T. (1997). Environmental Science
(6th ed). New York: Thomson.
- Radcliffe-Brown, A.R. (1952). On Social structure.
Journal of the Royal Anthropological
Institute of Great Britain and Ireland, 70,
1-12.
- Reij, C. and Critchley, W. (1997). Trust and
Conflict in Public Participation. Denver,
CO : Department of Public Health and
Environment.
- Tuomela, R. (1995). The importance of us: A
philosophical study of basic social notions,
Stanford series in philosophy. Stanford,
CA: Stanford University Press.
- Walker, A. R. (1975). Farmers in the Hills:
ethnographic notes on the upland people of
North Thailand. Kuala Lumpur: Penerbit
University Sains Malaysia.
- Yagoub, A. M. (1997). The contexts of power and
the power of media. In K.G. Wilkins (Ed.),
Redeveloping Communication for Social
Change: Theory Practice, and Power.
(pp.185-196). Lanham: Row man &
Littlefield.
- Yamane, T. (1967). Statistics, An introductory
(2 nd ed.). New York: Harper & Row.